

ΜΝΗΜΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ

ΥΜΝΟΣ ΕΠΙΛΥΧΝΙΟΣ

Φῶς ἱλαρὸν ἀγίας δόξης,
ἀθανάτου πατρὸς οὐρανοῦ,
ἀγίου, μάκαρος,
Ἰησοῦ Χριστέ,
ἐλθόντες ἐπὶ τὴν ἡλίου δύσιν,
ἰδόντες φῶς ἐσπερινὸν
ὕμνουμέν πατέρα, υἱὸν
καὶ ἅγιον πνεῦμα θεόν.
Ἄξιός ἐστιν ἐν πᾶσι καιροῖς
ὕμνεσθαι φωναῖς αἰσiais
υἱὲ θεοῦ, ζῶν ὁ διδούς·
διὸ κόσμος σὲ δοξάζει.

ΕΥΧΗ ΕΠ' ΑΡΙΣΤΩ

Εὐλογητὸς εἶ, κύριε, ὁ τρέφων με ἐκ νεότητός μου,
ὁ διδούς τροφήν πάσῃ σαρκί.
Πλήρωσον χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ἡμῶν,
ἵνα πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες
περισσεύωμεν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν·
μεθ' οὗ σοι δόξα, τιμὴ καὶ κράτος
εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΑΥΤΟΜΕΛΟΝ

Τὴν ὠραιότητα
τῆς Παρθενίας σου
καὶ τὸ ὑπέρλαμπρον
τὸ τῆς ἀγνείας σου
ὁ Γαβριὴλ καταπλαγεὶς
ἐβόα σοι, Θεοτόκε·
ποιόν σοι ἐγκώμιον
προσαγάγω ἐπάξιον;
τί δὲ ὀνομάσω σέ;
ἀπορῶ καὶ ἐξίσταμαι·
διὸ ὡς προσετάγην βοῶ σοι·
χαίρε ἡ κεχαριτωμένη.

ΜΙΚΡΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Γιὰ τοὺς Ἕλληνες ποὺ δὲν σκλήρυναν τὴν καρδιά τους ἀκόμα καὶ δὲν ἐκλείσαν τὰ μάτια σ' αὐτὸ ποὺ λέμε ἀνθρώπινο ἀγῶνα, εἶναι κοινὸς τόπος ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ ἔκφραση περνάει χρόνια δίσχετα. Λέγοντας ἔκφραση ἐννοοῦμε κάθε μορφὴ καλλιτεχνικῆς δημιουργίας, δηλαδὴ τὴν ποίηση, τὴ μουσικὴ, τὸν πεζὸ λόγο, τὸ χορὸ, τὴ γλυπτική, τὴ ζωγραφικὴ, μ' ἓνα λόγο κάθε εἶδος Τέχνης. Καὶ μ' ὅλο ποὺ ὑπάρχουν καταπληκτικὲς ἀντιστοιχίες σ' ὅλες τὶς μορφές τέχνης, ἔτσι ποὺ νὰ εἶναι δύσκολο νὰ μιλήσει κανεὶς γιὰ τὸ πρόβλημα τῆς τέχνης ἀπομονώνοντας μιὰ μορφὴ, θὰ προσπαθήσουμε ἐδῶ ν' ἀποφύγουμε τὸν πειρασμὸ νὰ μιλήσουμε γιὰ τὸ γενικὸ πρόβλημα καὶ νὰ ποῦμε ὅσα ξέρουμε γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ ζωγραφικὴ, ἀφήνοντας τὰ ὑπόλοιπα σὲ πῶς ἀξιους.

Μένει νὰ ξεκαθαρίσουμε κάτι: τί εἶναι κείνο ποὺ μᾶς σπρώχνει νὰ ποῦμε καὶ μεῖς τὴ γνώμη μας, ἀφοῦ εἶναι γνωστὸ ὅτι πολλοὶ μιλάνε γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ ζωγραφικὴ καὶ κάμποσοι μάλιστα ἀπὸ αὐτοὺς καὶ κύρος ἔχουνε καὶ πῶς μεγάλη μὀρφωση ἀπὸ μᾶς, καὶ πῶς πολλὰ χρόνια στὴν πλάτη τους. Ἡ ἀπάντηση εἶναι τούτη: εἰμαστε νέοι Ἕλληνες, θέλουμε νὰ ζήσουμε καὶ νιώθουμε ὅτι θὰ ζήσουμε μόνο σὰν Ἕλληνες· ὁ χῶρος μας, ὅτι κι ἂν εἰπώθηκε κι ὅτι κι ἂν γράφτηκε, ἔχει γίνει πολὺ λίγο Ἑλληνικός, δηλαδὴ πολὺ λίγο πραγματικός. Ὑστερα δὲν ἔχουμε τὴν πρόθεση νὰ κάνουμε ἐπιστῆμη τῆς Ἑλληνικῆς Τέχνης, ἀλλὰ σὰ νέοι ἔχουμε τὴν ἀνάγκη νὰ ποῦμε κείνο ποὺ νιώθουμε.

Καὶ κείνο ποὺ αἰστανόμαστε (κάθε μέρα καὶ πῶς τι-κραμένοι) εἶναι ὅτι ὁ Ἕλληνας δημιουργὸς - ζωγράφος νοθεύτηκε, ἔχασε τὴν πίστη στὸν ἑαυτὸ του καὶ ζεῖ μιὰ ξένη περιπέτεια. Ἐδῶ κι ἑκατὸ περίπου χρόνια αὐτὸ ποὺ ἔχει γιὰ ἰδανικὸ ἢ ἐπίσημη Ἑλληνικὴ ζωγραφικὴ μπορεῖ νὰ εἰπωθῇ μὲ δύο λέξεις: «ἐφάμιλλον τῶν εὐρωπαϊκῶν».

Δὲν ξέρουμε ποῖος εἶναι ὁ πρῶτος ὑπεύθυνος γι' αὐτὴ τὴ νοθεία. Ἱστορικὰ τὸ κακὸ ἔγινε ὅταν οἱ Ἕλληνες δέχτηκαν τὸν Ἑλληνισμό τους (ἂν εἶναι δυνατόν) ἰδωμένο ἀπὸ Γερμανικὰ μάτια. Γιὰ κάμποσον καιρὸ ἡ ἐπίσημη Ἑλληνικὴ ζωγραφικὴ ἀντιπροσωπευόταν ἀπὸ Γερμανικοὺς στὴν οὐσία πίνακες μὲ διθῆν Ἑλληνικὸ θέμα. Τὴν ἴδια ἐποχὴ ὑπῆρχε ἀνεπίσημα μιὰ σπουδαία λαϊκὴ Ἑλληνικὴ ζωγραφικὴ ἔκφραση στὸ πρόσωπο τοῦ Θεόφιλου Χατζημιχαήλ, ἀλλὰ ποῖος νοιαζότανε γιὰ τὰ ἀνεπίσημα...

Ἀργότερα ἔγινε μιὰ στρόφῃ στὴ ζωγραφικὴ καὶ οἱ σχολές μας στράφηκαν στὴ Γαλλικὴ Τέχνη. Τὸ Γερμανικὸ κίνημα τοῦ νεοκλασικισμοῦ κρίθηκε ψεύτικο καὶ νεκρὸ καὶ στὴν Εὐρώπη, καὶ ἀντὶ αὐτοῦ νὰ ξυπνήσῃ τὶς Ἑλληνικὲς συνειδήσεις, ἔγινε γιὰ δευτέρη φορὰ τὸ λάθος τῆς λατρείας ξένης ἔκφρασης, μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ αὐτὸ ποὺ γινόταν στὸ Παρίσι εἶχε διεθνεῖ ἀκτινοβολία.

Καὶ μέχρι σήμερα ἡ κατάσταση δὲν ἔχει ἀλλάξει καὶ πολὺ. Μόνο ποὺ μὲ τὴν πρόοδο τῶν τεχνικῶν μέσων ἡ ξενολατρεία ἔχει πάρει τεραστίους διαστάσεις. Τώρα κάθε Ἕλληνας ποὺ θέλει νὰ ζωγραφίσει ἢ νὰ πάρει μὲ κάθε τρόπο μέρος στὴν ὑπόθεση τῆς ζωγραφικῆς, ἔχει στὴ διάθεσή του ἀπειρα μέσα «νὰ κάνει ἐπάφή» μὲ τὴν Εὐρωπαϊκὴ περιπέτεια, μέχρι τοῦ σημείου νὰ νομίζει ὅτι ἀποχτᾷ Εὐρωπαϊκὴ συνείδηση πρὶν ἀποχτήσῃ Ἑλληνικὴ. Τώρα στὴν Ἑλλάδα ἔχουμε τὴν ἄνεση νὰ κάνουμε ἐκθέσεις ζωγραφικῆς σὲ γκαλερί καὶ σὲ σαλόνια καὶ κεῖ νὰ λέμε (ἢ νὰ νομίζουμε ὅτι λέμε) αὐτὰ ποὺ λένε καὶ στὸ Παρίσι.

Φυσικὰ κανεὶς ἀπὸ μᾶς δὲν πιστεύει πῶς ὅτι γίνεται στὴν Εὐρώπη ἢ στὸν ὑπόλοιπο Κόσμο εἶναι σαθρὸ καὶ ψεύτικο. Ἡ ἀντίρρησή μας ξεκινάει ἀπὸ τὸ σημεῖο τοῦ μιὰ ξένη ὑπόθεση διάζεται νὰ γίνῃ ὑπόθεση δικῆς μας. Σὲ μιὰ χώρα σὰν τὴ δική μας ποὺ ἀπὸ τὰ πῶς παλιὰ χρόνια ἡ ἔκφραση γινότανε καθολικὰ, δηλαδὴ εἴτε ἀπὸ ἓνα μεγάλο μέρος τοῦ λαοῦ, εἴτε ἀπὸ μιὰ μονάδα (ποὺ ὅμως αὐτὰ ποὺ ἔλεγε τὰ ὅγαζε ἀπ' ὅλους καὶ τὰ ἔδινε σ' ὅλους), εἶναι ἐγκληματικὸ νὰ γίνετα ἀπὸ μερικοὺς προσπάθεια «νὰ φέρουν τὸ λαὸ στὴν τέχνη», σὲ μιὰ τέχνη ὁλοτελὴ ξένη γι' αὐτόν.

Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὁ λαὸς νὰ μένει ἀνέκφραστος,

ΠΑΛΑΤΙΝΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΕΡΩΤΙΚΑ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

1

Πλέξω λευκόιον, πλέξω δ' ἀπαλήν ἄμα μύρτοις
νάρκισσον, πλέξω καὶ τὰ γελῶντα κρίνα,
πλέξω καὶ κρόκον ἡδύν· ἐπιπλέξω δ' ὑάκινθον
πορφυρέην, πλέξω καὶ φιλέραστα ρόδα,
ὥς ἂν ἐπὶ κροτάφοις μυροδοστρύχου Ἥλιοδώρας
εὐπλόκαμον χαίτην ἀνθοβολῇ στέφανος

ΜΕΛΕΑΓΡΟΥ

2

Τίς, ρόδον ὁ στέφανος Διονυσίου, ἢ ρόδον αὐτὸς
τοῦ στεφάνου; Δοκέω, λείπεται ὁ στέφανος.

ΑΔΗΛΟΝ

3

Ὁ στέφανος περὶ κρατὶ μαραίνεται Ἥλιοδώρας·
αὐτὴ δ' ἐκλάμπει τοῦ στεφάνου στέφανος.

ΜΕΛΕΑΓΡΟΥ

4

Πέμπω σοὶ μύρον ἡδύ, μύρῳ παρέχων χάριν, οὐ σοί.
Αὐτὴ γὰρ μυρίσαι καὶ τὸ μύρον δύνασαι.

ΑΔΕΣΠΟΤΟΝ

5

Ἡ τὰ ρόδα, ροδόεσσαν ἔχεις χάριν. Ἀλλὰ τί πωλεῖς;
Σαυτήν, ἢ τὰ ρόδα, ἢ ἐξ ἀναιδέως;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ

6

Πέμπω σοί, Ροδόκλεια, τόδε στέφος, ἄνθεσι καλοῖς
αὐτὸς ἐφ' ἡμετέραις πλεξάμενος παλάμαις.
Ἔστι κρίνον, ροδὴν τε κάλυξ νωτερὴ τ' ἀνεμώνη
καὶ νάρκισσος ὕγρὸς καὶ κυαναυγὲς Ἴον.
Ταῦτα στεφάμενη, λήξον μεγάλαυχος ἐοῦσα·
ἀνθεῖς καὶ λήγεις καὶ σὺ καὶ ὁ στέφανος.

ΡΟΥΦΙΝΟΥ

7

Εἴθ' ἄνεμος γενόμεν, σὺ δὲ στείχουσα παρ' αὐλάς
στήθεα γυμνώσας καὶ μὲ πνέοντα λάβοις.

ΑΔΕΣΠΟΤΟΝ

8

Εἶθε ρόδον γενόμεν ὑποπόρφυρον, ὄφρα με χερσὶν
ἄρσαμένη χάριση στήθεσι χιονέοις.

ΑΔΕΣΠΟΤΟΝ

Πέμπω σοὶ μύρον ἡδύ, μύρῳ τὸ μύρον θεραπεύων,
ὥς Βρομίῳ σπένδων νῆμα τὸ τοῦ Βρομίου.

ΑΔΕΣΠΟΤΟΝ

9

Ἀστέρης εἰσαθρεῖς, Ἀστὴρ ἐμός· εἶθε γενοίμην,
οὐρανός, ὥς πολλοῖς ὀμμασιν εἰς σὲ βλέπω.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

10

Ἰὼ μῆλ' ὅσσ' ἀλλάω σε· σὺ δ' εἰ μὲν ἔκοῦσα φιλεῖς με,
δεξαμένη τῆς σῆς παρθενίας μετὰδος·
εἰ δ' ἄρ' ὁ μὴ γίγνοιτο νοεῖς, τοῦτ' αὐτὸ λαβοῦσα
σέβειαι τὴν ὥραν ὥς ὀλιγοχρόνιος

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

11

Μῆλον ἐγὼ· δάλλει με φιλῶν σὲ τις. Ἀλλ' ἐπίνευσον,
Ξανθίππη· κἀγὼ καὶ σὺ μαραινόμεθα.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

12

Ψαῦε μελισταγέων στομάτων, δέπας· εὖρες, ἀμελγε·
οὐ φθονέω, τὴν σὴν δ' ἤθελον αἶσαν ἔχειν.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

13

Κούρη τίς μ' ἐφίλησεν ὑφέσπερα χεῖλεσιν ὕγροισ·
Νέκταρ ἦν τὸ φίλημα, τὸ γὰρ στόμα νέκταρος ἔπνει·
καὶ μεθύω τὸ φίλημα, πολὺν τὸν ἔρωτα πεπωκώς.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

14

Ἰταίης μοι, κώνωψ, ταχύς ἀγγελος, οὔσαι δ' ἄκροις
Ζηνοφίλας ψαύσας προσφιθύριζε τάδε·
«Ἀγρυπνος μίμνει σε· σὺ δ', ἀφ' ἡμέρας φιλοῦντων,
εὐδεις». Εἰα, πέτευ· ναί, φιλόμουσε, πέτευ·
ἦσυχ' ἀεὶ φθέγγει, μὴ καὶ σύγκοιτον ἐγείρας
κινήσης ἐπ' ἐμοὶ ζηλοτύπους ὀδύνας.
Ἦν δ' ἀγάγης τὴν παιδα, δορὰ στέψω σε λέοντος,
κώνωψ, καὶ δώσω χειρὶ φέρειν ρόπαλον.

ΜΕΛΕΑΓΡΟΥ

(Παρουσίαση: ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ)

δηλαδή νὰ χάνει συνείδηση καὶ οἱ ζωγράφοι νὰ χάνουν ὁ-
λοένα σὲ ἀλήθεια. Κι ὅσο τὸ πρᾶγμα παίρνει αὐτὸ τὸν
δρόμο, τόσο τὸ μπερδεμα θὰ γίνεται μεγαλύτερο. Φοβό-
μαστε ὅτι σὲ λίγα χρόνια (ἢ μόδα θὰ τὸ φέρει) τὸ Ἰδανι-
κὸ τῆς Ἑλληνικῆς ζωγραφικῆς θὰ εἶναι τὸ «ἐφάμιλλον
τῶν Ἀμερικανικῶν»...

Πιστεύουμε ὅμως ὅτι στὸ λαὸ (ὄχι τὸν σημερινὸ ἢ
τὸν χτεσινὸ, στὸ λαὸ ποῦ «εἶναι συνώκαιρος τοῦ κό-
σμου») ὑπάρχει αἰώνια ἀλήθεια καὶ ζωὴ. Πιστεύουμε ὅτι
ἡ δικιά μας ἔκφραση ποῦ ἐκφυλίστηκε καὶ προσπαθεῖ φω-
ναχτὰ νὰ γίνῃ ἐφάμιλλον μὲ τίς ξένες, ἔχει γίνῃ ἀπὸ αἰώ-
νες σιωπηλὰ τὸ Ἰδανικὸ τῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ Κόσμου.

Ἀπὸ τὸ ἐπόμενο σημείωμά μας θὰ μιλήσουμε πρὸς ἁ-
ναλυτικὰ γι' αὐτὴν καὶ τὴν πίστη.

Γιατὶ αὐτὸ ἐδῶ πρέπει νὰ τελειώσῃ.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΟΓΔΑΝΟΠΟΥΛΟΣ — ΚΩΝ. ΠΑΠΑΤΡΙ-
ΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ — ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥ-
ΟΠΟΥΛΟΥ — ΣΤΕΡΓΙΟΣ ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ